

ČESKÁ HUDBA

1. pol. 20. století

PŘELOM STOLETÍ

- mnohostranný vývoj české společnosti
- rozbití monarchie – vytvoření českého státu
- rozmach českého umění
- instituce, spolky, interpreti:

ND Praha (1883), další opery ve velkých českých městech

České kvarteto (1892)

Česká filharmonie (1896)

Rudolfinum, Obecní dům (1911)

pěvecké spolky

četní sólisté: F. Ondříček, J. Kubelík, E. Destinová

1. pol. 20. stol.

- vliv impresionismu: Novák, Suk
- vliv podzdních romantiků – Mahlera (Foerster: Mahlerův osobní přítel) → O. Ostrčil, O. Jeremiáš
- Janáček – osobitý styl x Foerster – tradiční linie

MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ

- Pražská konzervatoř – učitelé Suk, Novák, Foerster
- 20. léta – avantgardní vyjadřování (i v literatuře)
- 20., 30. léta – vliv Hindemitha
- 30. léta – vliv Prokofjeva, Šostakoviče
- inspirace Paříží – *Hud. skupina Mánesa*
- SOČR (1925), FOK (1934)

SKLADATELÉ

„ČESKÁ HUDEBNÍ MODERNA“

- Bohuslav **MARTINŮ**
- Leoš **JANÁČEK**
- Vítězslav **NOVÁK**
- Josef **SUK**
- Josef Bohuslav **FOERSTER**

židovští skladatelé:

- **E. Schulhoff, P. Haas, H. Krasa, V. Ullmann,
G. Klein**

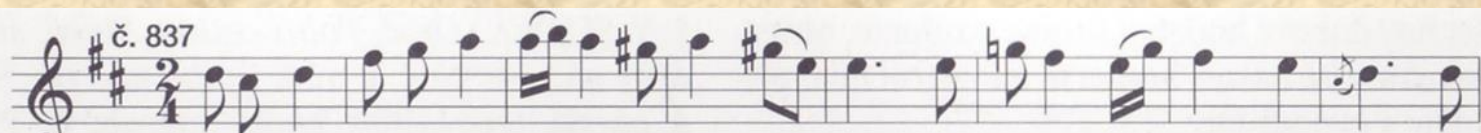
Leoš JANÁČEK (1854-1928)

- ředitel varh. školy v Brně
- [nápěvky mluvy](#) (několik tisíc zápisů) → východisko specifického vokálního výrazu → „hud. realismus“
- opery: *Káťa Kabanová*, *Liška Bystrouška*, *Věc Makropulos*, *Z mrtvého domu*, *Její Pastorkyňa*
- *Glagolská mše*
- sborová tvorba
- hud.-teoretické spisy

Její Pastorkyňa (1904)

č. 837

Dale - ko ši - ro - ko oj do tech No - vých Zám - ků, oj do tech No - vých Zám - ků

ff Poco largamente

Števa: „Da-le-ko ši - ro - ko do těch Nových Zámků...“

mf Con moto (♩ = 152)

Sbor
S, A
B I., II.

Da - le - ko ši - ro - ko do tech No - vých Zám - ků

Con moto (♩ = 152)

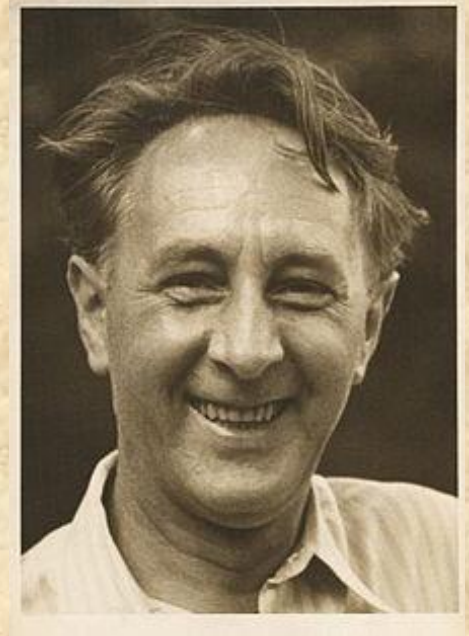
mf

A **Leoš Janáček**, kompoziční využití lidové písně: původní nápěv (podle F. Bartoše: Národní písně moravské v nově nasbírané, 1889) a scéna rekrutů z opery **Její pastorkyňa**, 1904 (1. dějství, 5. výstup)

Bohuslav MARTINŮ (1890-1959)

- žák J. Suka a A. Roussela
- přes 400 děl
- Praha, Paříž, USA, Švýcarsko
- neoklasicismus, folklorismus, jazz

Reflexe války: *Polní mše,*

Památník Lidicím

opery: *Voják a tanečnice, Tři přání, Hry o Marii, Veselohra na mostě, Julietta, Řecké pašije*

balety: *Istar, Kuchyňská revue, Špalíček*

kantáty: *Česká rapsodie, Kytice, Otvírání studánek, Legenda z dýmu bramb. nati, Romance z pampelišek*

Josef Bohuslav FOERSTER

- 1859 – 1951
- ředitel kůru u sv. Vojtěcha v Praze – snaha o reformu chrámové hudby v duchu *ceciliánského hnutí*
- manželka Berta – pěvkyně – odchod rodiny (angažmá):
 - Hamburg (1893 – 1903) – hojné písně, sbory
 - Vídeň (1903 – 1918)
- od 1919 profesor
Pražské konzervatoře
- kapelník u sv. Víta
- lyrik, intimní
subjektivita
- metafyzika, náboženská témata

Josef SUK (1874 - 1935)

- žák a zeť A. Dvořáka (manželka Otilie)
- založení Českého kvarteta (se spolužáky z konzervatoře, 1892)
- od 1922 – prof. Mistrovské třídy skladby, 4x zvolen rektorem ústavu
- Křečovice – památník Josefa Suka

Josef SUK (1874 - 1935)

DÍLO:

- niterná lyrika
- melodika, barevnost
- scénická hudba:
Radúz a Mahulena
→ suita *Pohádka*
- pochod *V nový život*
pro olympijské hry 1932
– stříbrná medaile (!)
- symfonie *Asrael*
- symf. báseň *Zrání*
- exprese – *Epilog*

Josef SUK (1874 - 1935)

„... Jen těžko dovedla jeho citlivá povaha snášet zaujaté útoky proti Dvořákovi (nechvalně známý **Boj o Dvořáka**) a proti němu, vedené skupinou kritiků v čele se Zdeňkem Nejedlým, kteří zavrhovali údajnou „konzervativní dvořákovskou linii“ ve jménu „pokrokové smetanovské“. Tyto útoky vyústily až v potupná nařčení a několikrát jej přivedly na pokraj nervového zhroucení.“ (Wikipedie)

Vítězslav NOVÁK (1870 - 1949)

- dětství – Počátky, Jindřichův Hradec, po maturitě Praha
- v 26ti letech – prázdniny u kamaráda na Valašsku – počátek výrazné náklonnosti k Moravě
 - písně, orch. předehra *Maryša, Máj...*
- vášnivý turista – hory – Tatry → symf. báseň (1902): *V Tatrách*
- *Slovácká suita, O věčné touze*
- *Toman a lesní panna*
- operní tvorba: *Zvíkovský rarášek, Karlštejn, Lucerna*
- rozjímání nad během života: symf. báseň *De profundis, Svatováclavský triptych* pro varhany
- paměti: *O sobě a o jiných*

SKLADATELÉ – další „vlna“

- Oskar **NEDBAL** (1874 – 1930)
- Otakar **OSTRČIL** (1879 – 1935)
- Ladislav **VYCPÁLEK** (1882 – 1969)
- Jaroslav **KŘIČKA** (1882 – 1969)
- Otakar **JEREMIÁŠ** (1892 – 1962)
- Pavel **BOŘKOVEC** (1894 – 1972)
- Jaroslav **JEŽEK** (1906 – 1942)

židovští skladatelé:

- **E. Schulhoff, P. Haas, H. Krasa, V. Ullmann, G. Klein**

HANS KRÁSA (1899 – 1944)

koncentrační tábor
v Terezíně:

- *BRUNDIBÁR* (1943)

ALOIS HÁBA (1893 – 1973)

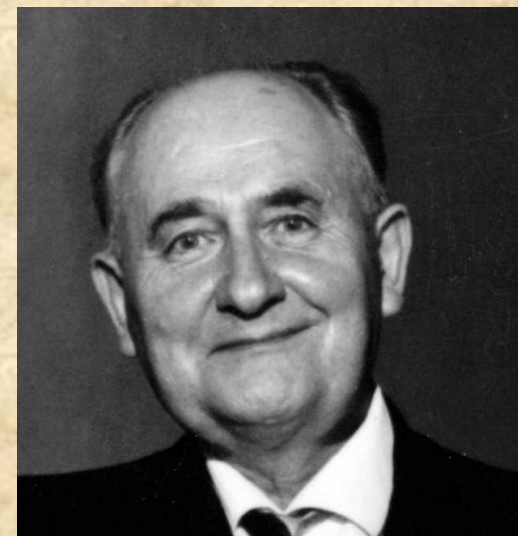
- studium u V. Nováka
- studium valašského zpěvu a mimoevropských tónových systémů →
- propagátor čtvrttónové a šestinotónové hudby
Harmonické základy čtvrttónové soustavy (1922)

DÍLO: opery

Matka (1929)

Nová země (1936)

Přijď království tvé (1942)

Čtvrtónový klavír

Professor Hába am ersten für Konzertzwecke zur Verwendung kommenden Konzertflügel für Viertelton-Klaviermusik.
Erbauung von der Firma August Förster, Georgwalde Č. S. R.

Profesor Hába při prvním pro koncertní účely užívaném pianě pro čtvrtónovou klavírní hudbu.
Stavěno firmou August Förster, Georgwalde Č. S. R.

Čtvrtónová notace

The diagram shows a sequence of notes on a treble clef staff: C, C#, D, D#, E, E#, F. Below the staff, vertical lines connect notes to their names: C, cis, d, d o 1/4 tónu níže, d, d o 1/4 tónu výše, es. A blue wavy line above the notes indicates a quarter-tone step (čtvrtónový krok). A red dashed line below the notes indicates enharmonic tones (enharmonické tóny). Yellow circles highlight traditional half-tone distances (tradiční půltónové vzdálenosti) between C and cis, cis and d, d and d#, and d# and es.

Allegro agitato

The score is for a string quartet in 2/4 time, marked **Allegro agitato**. It features four staves: Violin I, Violin II, Viola, and Cello/Double Bass. The music begins with a forte (**f**) dynamic. The Cello/Double Bass part starts with a pizzicato (**pizz.**) articulation. The score includes dynamic markings such as **f**, **mp**, and **mf**. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 2/4.

C Alois Hába, Smyčcový kvartet č. 14 (v čtvrtónovém systému), op. 94, 1963, začátek 2. věty

LITERATURA

- Nad'a Hrčková: *Dějiny hudby VI.*, IKAR 2006
- monografie o jednotlivých autorech
- slovníková hesla (New Grove, MGG apod.)

- kol., *Hudba v českých dějinách*, Praha 1989
- Jaroslav Smolka a kol., *Dějiny hudby*, Brno 2001
- Ulrich Michels, *Encyklopedický atlas hudby*, Praha 2000